

Municipis costaners valencians que tenien previstos extensos planejaments urbanístics van demanar al Ministeri de Medi Ambient la construcció de plantes dessaladores per a garantir el subministrament d'aigua. Les dessalinitzadores estan a punt d'entrar en funcionament però, amb els PAI sense desenvolupar, no hi ha demanda per a cobrir els alts costos d'aquestes infraestructures. Els ajuntaments veuen ara compromesa la seua economia i temen la repercussió que pugua tenir sobre la factura dels usuaris. És el resultat de l'esclat d'una altra bombolla, la de l'aigua.

Ofegats per les dessaladores

Diu la dita popular que aigua que no has de beure, més val deixar-la córrer. I això és precisament el que els agradaria fer a alguns alcaldes de municipis costaners valencians a la vista del fangar en què estan immersos: en l'època en què els despatxos dels consistoris s'inundaren de Programes d'Actuació Integral (els famosos PAI), els ajuntaments van demanar la construcció de dessaladores d'aigua de mar per fer front al previst increment de la demanda. Els PAI han quedat en aigua morta, però les dessaladores han estat construïdes i l'element humit està a punt de rajar. I amb ell, l'onerosa factura que ajuntaments i usuaris han de satisfer per a amortitzar l'obra i pagar un aigua que és molt més cara de produir i que, a sobre, no necessiten perquè, sense els desenvolupaments urbanístics previstos, la demanda actual queda coberta amb les fonts tradicionals de subministrament. És com si a algú l'obligaren a participar en un banquet quan ja té el dinar fet i, a sobre, li feren pagar el cobert. A pocs mesos que les dessaladores entren en funcionament, els municipis de Cabanes, Orpesa, Benicàssim, Moncofa, Xilxes i Sagunt es veuen amb l'aigua al coll per una infraestructura que un dia tots ells van anhelar però que ara amenaça les seues respectives economies locals. Al darrere de tot plegat, torna a emergir un greu problema de planificació ter-

ritorial, el mateix que durant l'època del totxo va posar el país de cap per avall. Si fa cinc anys va esclatar la bombolla del ciment, ara està a punt de rebentar la de l'aigua.

Somnis aigualits. Moncofa és un d'aquests pobles. Com tants altres municipis costaners valencians a meitat de la dècada passada es van sentir unguits per la benedició del totxo i van fiar el seu avenir al sector immobiliari i turístic. Molts veïns (el poble comptava 5.000 habitants l'any 2005) van veure com els seus camps de taronges multiplicaven el seu preu al ritme a què els agents urbanitzadors presentaven PAI en els despatxos municipals. "Era una bogeria. La citricultura, que havia estat la base de l'economia durant dècades, llanguia de feia anys, així que molts veïns que eren propietaris de terrenys van optar per vendre. S'arribaren a pagar preus que eren del tot exorbitants", explica un veí d'aquest poble de la Plana Baixa.

L'Ajuntament, governat pels socialistes, va contribuir a aquest deliri col·lectiu. Assetjat per agents immobiliaris i urbanístics i engalipat pels ingressos que havien d'entrar a les arques municipals, l'any 2005 va dissenyar un nou Pla General d'Ordenació Urbana. El PGOU contemplava convertir aquest municipi de 5.000 habitants en una mena de Cullera bis. Els plans del consistori preveïen urbanitzar més de

sis milions de metres quadrats, sobre els quals s'havien d'alçar 31.500 habitatges. O, el que és el mateix, sextuplicar l'àrea habitable. Si fins aleshores Moncofa havia estat capaç d'acollir 40.000 ànimes en època estival, amb els nous desenvolupaments urbanístics aquesta xifra s'enfilaria fins als 120.000.

Els somnis de grandesa de Moncofa, però, se n'han anat en orris. El PAI Belcaire Sud, el desenvolupament urbanístic més ambiciós del municipi, ha estat paralitzat per la justícia. Per la seua part, la Conselleria de Medi Ambient manté en guaret el PAI del Golf, que contemplava alçar 10.000 habitatges, a més d'una marina de 500 amarratges. També continua desat en un calaix el PAI que consistia en la construcció d'un balneari d'aigua marina, un hotel i nou edificis d'apartaments destinats a residents grans procedents de la Unió Europea.

La ressaca especulativa es manifesta ara en forma d'esquelets de formigó. A Moncofa proliferen els carrers fantasma, poblats de fanals solitaris; blocs d'edificis a meitat construir en estat de degradació; solars convertits en ermots amb el cartell d'"En venda". Ara, una nova infraestructura amenaça de sumar-se a aquest catàleg de despropòsits. Es tracta de la planta dessaladora que, a tocar del terme municipal de Xilxes, construeix l'empresa pública Aguas de la Cuen-

PRATS, I CAMPS

La dessaladora de Moncofa, amb capacitat per a produir 11 hectòmetres cúbics d'aigua l'any, ha de proveir aquest municipi i Xilxes.

ca del Mediterráneo (Acuamed), dependent del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient. Aquesta infraestructura té una capacitat d'11 hectòmetres cúbics per any i s'hi han invertit 49 milions d'euros, 12,3 dels quals els ha aportat la Unió Europea. Segons Acuamed, la seua entrada en funcionament està prevista per al primer semestre de 2014.

La planta es va començar a construir la primavera de 2010. Quatre anys abans, l'havia sol·licitada José Vicente Isaach, l'alcalde socialista de Moncofa, que exercia com a tal des de 1999. "S'havien presentat diversos projectes urbanístics i la Generalitat va dir que no hi donaria el llum verd mentre no es garantira l'abastiment d'aigua –explica l'actual primer regidor, el també socialista Jaime Picher–. El Ministeri de Medi Ambient donava la possibilitat de construir dessaladores i en vam demanar una". La planta desalinitzadora havia de complementar l'aigua procedent del pou del Camí de Canyars, la font de què tradicionalment s'havia abastit aquest municipi.

Una especulació assedegada. La construcció d'aquesta infraestructura s'emmarcava dins el programa Agua que va posar en marxa el govern socialista tan bon punt es va instal·lar a la Moncloa, l'any 2004. Aquell pla perseguia substituir el Pla Hidrològic Nacional impulsat pel Partit Popular, que contemplava transferir 1.050 hectòmetre cúbics anuals a les conques del sud i est peninsulars i que havia aconseguit fer calar en l'opinió pública la preocupació pel dèficit hídric. Si els uns van convertir el transvasament de l'Ebre en el *leit motiv* del seu discurs hídric, els altres van fer de les dessaladores la solució a tots els problemes de subministrament de l'est de la península. Les dessalinitzadores, va dir Cristina Narbona l'any 2004, aportarien "més aigua, en menys temps i més barata" que el derogat transvasament de l'Ebre.

En el cas del País Valencià, el programa Agua del govern socialista contemplava la construcció de vuit plantes, a banda de les ja previstes en el PHN aprovat pel PP l'any 2001 (a Catalunya es va ampliar la dessaladora

de Tordera i se'n va fer una de nova al Llobregat; mentre que a les Illes les dessaladores que hi ha ara instal·lades –i que han resultat ser un desfici econòmic– daten de l'etapa de Jaume Matas al capdavant del Ministeri de Medi Ambient).

Aquestes instal·lacions van fer brollar de nou la picabaralla política entre PSOE i PP. Mentre els primers defien les bondats de dessalar l'aigua del mar, els segons posaven el crit al cel pels perills de la salmorra i per la despesa energètica d'aquest sistema d'obtenció d'H₂O. Esteban González Pons, que aleshores feia de conseller de Territori i Medi Ambient s'hi referí com "les nuclears del mar".

Fóra com fóra, alguns municipis de la costa que tenien previstos grans desenvolupaments urbanístics van veure en les dessalinitzadores una manera de superar els obstacles per a l'aprovació dels seus projectes. En aquell maremàgnum requalificador, la manca d'aigua havia esdevingut un dels principals problemes a l'hora d'obtenir el preceptiu vist-i-plau d'organismes

com la Conselleria de Medi Ambient i les confederacions hidrogràfiques. Aquestes plantes, basades en la tècnica de l'osmosi inversa, bé podien pal·liar aquest problema. I fou així que municipis com Cabanes, Orpesa, Benicàssim, Moncofa o Xilxes signaren convenis per beure de l'aigua arrabassada al Mediterrani. Els dos primers municipis ho feren, amb la vista posada en el fallit PAI de Mundo Ilusión (que contemplava requalificar 18 milions de metres quadrats); els segons, amb les expectatives dels seus respectius PAI. Del que es tractava, al capdavant, era d'anticipar-se a hipotètics problemes de desabastiment i de dèficit hídric.

Castells i polígons en l'aire. No molt diferent fou el cas de Sagunt. La capital del Camp de Morvedre havia d'acollir el polígon industrial més gran d'Espanya, amb una extensió de dos milions de metres quadrats, l'equivalent a 200 camps de futbol. Aquest megaprojecte batejat com Parc Sagunt tenia l'impuls de la Societat Estatal de Participacions Industrials (SEPI) i el Sepiva, el seu equivalent autonòmic. El govern municipal, format per socialistes, Esquerra Unida i Bloc, conscient que amb la concessió del Xúquer —la seua font tradicional de subministrament— no tindria prou per a nodrir les aixetes de les llars i la prevista demanda industrial va demanar la construcció d'una planta dessaladora. “Amb les expectatives de creixement de la demanda que hi havia, ens calien aportacions suplementàries d'aigua”, explica Quico Fernández, regidor d'urbanisme en la legislatura 2003-2007, qui no s'està de recordar que Parc Sagunt comptava amb l'impuls del govern estatal i l'autonòmic. “No ens podíem arriscar a posar en perill l'aigua de boca”, diu Fernández. El problema ha estat, però, que Eldorado que havia de ser Parc Sagunt ha quedat estancat. Avui a penes hi ha instal·lades quatre empreses, que donen treball a poc més d'un centenar de treballadors.

A pocs mesos que les dessaladores comencen a fer brollar l'aigua, la inquietud he emergit entre els alcaldes dels municipis afectats. Perquè tan bon punt circule per les canonades, els ajuntaments que van signar convenis i els usuaris hauran de començar a pagar les quotes per amortitzar la part que els cor-

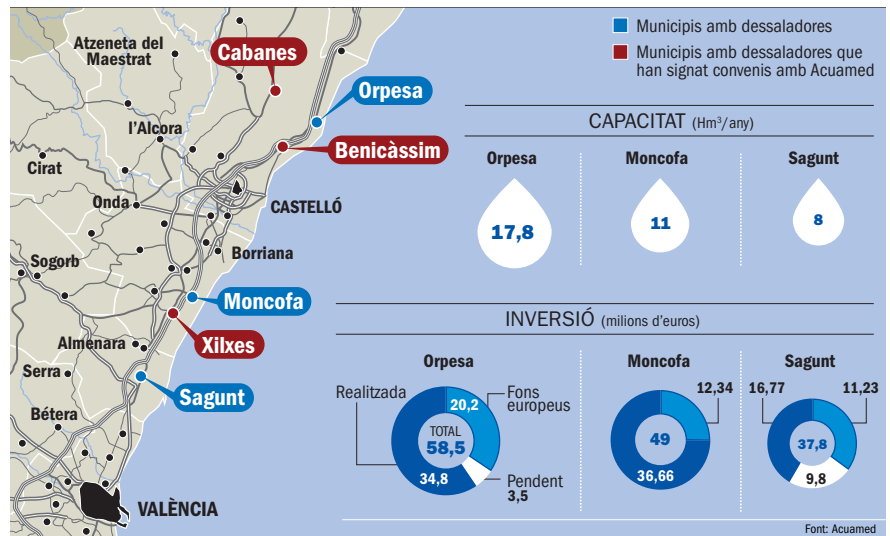
L'especulació urbanística ha deixat aquest rastre a Moncofa.

Torrevella, la dessaladora més gran d'Europa

El Programa Agua impulsat durant l'etapa socialista contemplava la instal·lació de set plantes dessaladores al País Valencià: a la Vega Baixa, Dénia, Mutxamel, Torrevella, Moncofa, Orpesa, Sagunt, així com l'ampliació de la ja existent a Xàbia. Les dues primeres no han arribat a executar-se, com tampoc l'extensió de la de la Marina Alta. La que es troba en una fase més avançada és la de Torrevella, que, segons Acuamed, ha comportat una inversió de 264 milions d'euros, 102,8 dels quals els ha aportat la Unió Europea. Amb una capacitat de 80 hectòmetres cúbics l'any, la de la Vega Baixa és la dessaladora més important del País Valencià i també la més gran d'Europa. És, a més, la que més avançada està en aquests moments i es convertirà, segons fonts d'Acuamed, en la primera dessaladora que injectarà H₂O a la xarxa general. La seua entrada en funcionament està prevista per a aquest primer trimestre. Fins a arribar ací, però, la planta ha hagut de superar un reguitzell d'entrebancs burocràtics. Des que en 2006 s'adjudicava l'obra a Acciona, la Generalitat Valenciana no ha deixat de posar-li obstacles administratius, des de denegacions d'autoritacions mediambientals fins a recursos en els tribunals que exigien la paralització de les obres.

El mal trago de les dessaladores

l'abastiment es calcula en funció dels costos de producció (inclosa la inversió total) de les plantes –explica un portaveu d'Acuamed–. Aquests costos d' explotació varien depenent de diversos factors, com ara el volum dessalat, el cost fix de l'energia, el cost variable en funció del període tarifari, els costos reactius, etcètera". Els ajuntaments de Cabanes i Xilxes ja han fet els seus propis comptes. El primer calcula que necessitarà 800.000 euros per a amortitzar l'obra cada any, més una altra quota per l'aigua utilitzada. El segon estima

van votar a favor d'aquestes plantes".

De moment, els ajuntaments han començat a moure fitxa. El senador del Partit Popular per Castelló, Vicent Aparici, ha estat l'encarregat en els últims mesos de liderar les negociacions amb Acuamed per tal de revisar els acords signats en el seu moment. "En els convenis es parlava d'un preu d'un euro per metre cúbic d'aigua, la qual cosa és del tot inassumible, ni per a l'agricultura ni per a l'aigua de boca –explica Aparici–. De moment ja hem aconseguit, mitjançant millores tècniques, una rebaixa del 50%". L'altra petició implica duplicar el període d'amortització, que ara està estipulat en 25 anys. "No crec que estiguem davant l'esclat d'una bombolla hídrica", afirma el senador, per a qui "l'aigua és un tema que s'ha de treballar de cara al futur". Mentrestant, la Unió Europea, que només al País Valencià va aportar 263 milions d'euros en fons Feder per al Programa Agua, reclama que les dessaladores es posen en marxa sense dilació.

Siga com siga, la situació és força paradoxal: la mateixa aigua que un dia es va anhelar com a ingredient indispensable per a nodrir una determinada concepció de progrés, ha esdevingut, en temps de turbulències pressupostàries, font d'inquietud i de neguit. Més d'un responsable municipal tem que el tsunami de factures derivades de les dessaladores acabe ofegant-los, a ells i als seus pobles.

Al darrere de la bombolla hídrica emergeix el mateix problema de planificació territorial que, durant l'època del totxo, va posar el país cap per avall

respon pagar de l'obra, a més de l'aigua mateixa. En els convenis que signaren en el seu moment, no hi ha especificat a quant pujarà la factura, però tenint en compte la inversió feta fins ara (55 milions, en el cas d'Orpesa; 49, en el de Moncofa; 28, en el de Sagunt), els responsables municipals ja s'han posat a tremolar. Una informació recent del periòdic *Mediterráneo* apuntava que la xifra que haurien de pagar els cinc municipis que han signat convenis amb Acuamed pujava a 360 milions d'euros en els pròxims 25 anys. "Els preus finals de l'aigua produïda destinada a

l'amortització en 280.000 euros l'any i 600.000 més pel funcionament. Ajuntaments com el de Moncofa ni tan sols disposen d'unes xifres preliminars.

Es tracta, en tot cas, de números inassumibles per la majoria de consistoris, que a més temen la repercussió que tindrà en les tarifes que paguen els usuaris. "La situació és molt greu –afirma Josep Lluís Romero, que és edil del Bloc a Orpesa–. Els rebuts podrien pujar un 250% a Orpesa i un 300% a Cabanes. Els convenis que es van signar són molt lesius i cal demanar responsabilitats a tots els regidors que

Violeta Tena